SEN THÁP MƯỜI: TỪ BIỂU TƯỢNG VĂN HÓA ĐẾN ĐỊNH HƯỚNG MÔ HÌNH DU LỊCH SINH THÁI BỀN VỮNG

ĐỒNG THỊ HƯỜNG
Khoa Khoa học xã hội và Nhân văn,
Trường Đại học Tôn Đức Thắng

Nhận bài ngày 18/02/2025. Sửa chữa xong 28/02/2025. Duyệt đăng 05/3/2025.

Abstract

The Tháp Mười lotus is not only a distinctive cultural symbol of Đồng Tháp Mười area but also holds significant economic and ecological value. This article explores the role of the lotus in local life, arts, and tourism while proposing a sustainable ecotourism model based on this resource. Key aspects such as ecosystem conservation, local economic development, and cultural promotion are emphasized.

Keywords: *Thap Muoi lotus, cultural symbol, ecotourism, sustainable development, Dong Thap.*

1. Đặt vấn đề

Sen Tháp Mười từ lâu đã trở thành biểu tượng văn hóa của Đồng Tháp Mười, không chỉ gắn bó mật thiết với đời sống tinh thần mà còn đóng góp đáng kể vào phát triển kinh tế - du lịch địa phương. Với giá trị thẩm mỹ và sinh thái đặc trưng, sen không chỉ xuất hiện trong nghệ thuật, tín ngưỡng mà còn được khai thác như một sản phẩm du lịch gắn với mô hình du lịch sinh thái. Trong xu hướng phát triển bền vững, việc xây dựng mô hình du lịch dựa trên tài nguyên sen đang mở ra nhiều tiềm năng, giúp cân bằng giữa bảo tồn hệ sinh thái và phát triển kinh tế địa phương. Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu tài liệu kết hợp khảo sát thực tế nhằm đánh giá vai trò của sen trong văn hóa, kinh tế và du lịch tại Đồng Tháp. Các số liệu được thu thập từ khảo sát du khách, doanh nghiệp và cộng đồng địa phương, thể hiện trong bảng số liệu phản ánh mức độ hài lòng, tiềm năng phát triển và thách thức của du lịch sinh thái sen. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất các giải pháp phát triển mô hình du lịch sinh thái bền vững, góp phần nâng cao thương hiệu du lịch vùng Đồng Tháp Mười trên bản đồ quốc gia và quốc tế.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sen Tháp Mười trong đời sống văn hóa và tinh thần

2.1.1. Sen Tháp Mười trong sinh hoạt và lễ hội truyền thống

Sen không chỉ đơn thuần là một loài hoa mà còn gắn bó mật thiết với đời sống hàng ngày của người dân Đồng Tháp. Các bộ phận của sen như hoa, lá, thân và hạt đều được sử dụng trong sinh hoạt, từ chế biến thực phẩm đến làm nguyên liệu trong các sản phẩm thủ công mỹ nghệ. Đặc biệt, sen hiện diện trong nhiều lễ hội truyền thống của địa phương như Lễ hội Sen Đồng Tháp, nơi tôn vinh vẻ đẹp và giá trị của sen đối với đời sống cộng đồng [1]. Việc tổ chức lễ hội không chỉ góp phần bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống mà còn thu hút du khách, quảng bá hình ảnh địa phương ra tầm quốc gia và quốc tế.

2.1.2. Hoa sen trong nghệ thuật và văn học dân gian

Sen từ lâu đã trở thành một biểu tượng quan trọng trong nghệ thuật và văn học Việt Nam. Trong thơ ca, hình ảnh hoa sen xuất hiện với ý nghĩa thanh cao, tượng trưng cho phẩm chất trong sáng và

Email: dongthihuong@tdtu.edu.vn

kiên cường của con người. Nhiều tác phẩm nổi tiếng của Nguyễn Trãi, Nguyễn Du hay Hồ Chí Minh đều có những vần thơ ca ngợi vẻ đẹp và ý nghĩa của hoa sen. Ngoài ra, trong nghệ thuật điêu khắc và hội họa, hoa sen thường xuất hiện trên các bức tranh dân gian Đông Hồ, các công trình kiến trúc chùa chiền và các tác phẩm điêu khắc cung đình thời Nguyễn. Theo nhà nghiên cứu Trần Hậu Yên Thế, hoa sen được rất nhiều nền văn hóa của các quốc gia lựa chọn để đưa vào đời sống nghệ thuật, tín ngưỡng [2]. Hoa sen là một trong những hình tượng phổ biến trong mỹ thuật truyền thống Việt Nam, thể hiện sự gắn kết giữa thiên nhiên và triết lý nhân sinh.

2.1.3. Vai trò của sen trong tín ngưỡng và đời sống tâm linh

Trong Phật giáo, hoa sen biểu trưng cho giác ngộ, thanh khiết và trí tuệ, thường xuất hiện trong kiến trúc, nghi lễ, từ tượng Phật đến phù điêu chạm khắc ở các chùa cổ. Với người dân Đồng Tháp, sen không chỉ là một loài hoa mà còn mang giá trị tâm linh, thể hiện sự tôn kính thiên nhiên và truyền thống văn hóa [3]. Theo nhà nghiên cứu Trần Thị Minh Thái, sen vừa là dược liệu vừa là biểu tượng huyền ảo trong Phật giáo phương Đông [2]. Những vùng phát triển du lịch tâm linh thường gắn liền với biểu tượng tự nhiên giàu ý nghĩa và sen Tháp Mười là một minh chứng tiêu biểu, không chỉ giữ vai trò văn hóa mà còn góp phần thúc đẩy du lịch bền vững.

2.2. Tiềm năng phát triển du lịch sinh thái từ hệ sinh thái sen

2.2.1. Đặc điểm hệ sinh thái sen Tháp Mười và giá trị bảo tồn

a. Đặc điểm sinh thái và điều kiện tự nhiên của vùng trồng sen Tháp Mười

Hệ sinh thái sen Tháp Mười nằm trong khu vực đất ngập nước Đồng Tháp Mười, với đặc điểm sinh thái độc đáo, bao gồm địa hình trũng thấp, khí hậu nhiệt đới gió mùa và hệ thống thủy văn phong phú. Khu vực này có chế độ thủy văn đặc thù với mùa nước nổi từ tháng 7 đến tháng 11 hàng năm, cung cấp nguồn nước dồi dào và phù sa giàu dinh dưỡng, tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển của sen. Cây sen có khả năng thích nghi cao với điều kiện đất phèn, chịu ngập úng tốt, giúp cải thiện chất lượng đất và hỗ trợ duy trì cân bằng sinh thái. Bên cạnh đó, các vùng đầm sen còn đóng vai trò quan trọng trong việc hấp thụ khí CO_2, góp phần giảm thiểu tác động của biến đổi khí hậu đối với khu vực này.

b. Hệ động thực vật và giá trị bảo tồn đa dạng sinh học

Vùng đầm sen Tháp Mười không chỉ là nơi sinh trưởng của cây sen mà còn là hệ sinh thái quan trọng, duy trì sự đa dạng sinh học của nhiều loài động thực vật đặc hữu. Hệ sinh thái này là môi trường sống của hơn 100 loài cá nước ngọt, 40 loài chim nước cùng nhiều loài bò sát và lưỡng cư có giá trị sinh thái cao. Cò trắng (Egretta garzetta), diệc lửa (Ardea purpurea) và nhiều loài chim di cư khác thường xuyên xuất hiện trong các khu vực trồng sen, góp phần tạo nên cảnh quan thiên nhiên sống động và hấp dẫn du khách. Ngoài ra, hệ thực vật thủy sinh đi kèm như súng, lục bình, cỏ năn cũng đóng vai trò quan trọng trong việc duy trì cân bằng sinh thái và lọc nước tự nhiên [4].

c. Vai trò của hệ sinh thái sen trong bảo vệ môi trường và phát triển bền vững

Hệ sinh thái sen đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ môi trường, giúp điều hòa khí hậu, giảm xói mòn đất và lọc nước tự nhiên. Các vùng trồng sen có khả năng hấp thụ kim loại nặng và các chất ô nhiễm trong nước, từ đó cải thiện chất lượng nước trong khu vực. Mô hình canh tác sen kết hợp với bảo tồn hệ sinh thái đã mang lại hiệu quả kinh tế - môi trường cao, giúp nâng cao nhận thức cộng đồng về tầm quan trọng của việc duy trì đa dạng sinh học. Việc phát triển du lịch sinh thái dựa trên hệ sinh thái sen không chỉ góp phần bảo vệ cảnh quan thiên nhiên mà còn thúc đẩy kinh tế địa phương theo hướng bền vững [5].

2.2.2. Khả năng phát triển du lịch sinh thái dựa trên tài nguyên sen

a. Các mô hình du lịch sinh thái gắn với sen tại Đồng Tháp Mười

Với hệ sinh thái đa dạng và cảnh quan thiên nhiên đặc sắc, Đồng Tháp đã triển khai nhiều mô hình

du lịch sinh thái dựa trên tài nguyên sen. Một số mô hình tiêu biểu bao gồm: Mô hình thứ nhất là du lịch trải nghiệm vườn sen: Du khách có thể tham quan, chèo xuồng trên đầm sen, chụp ảnh với cảnh quan thiên nhiên, tạo nên sức hút lớn đối với khách du lịch nội địa và quốc tế. Mô hình thứ hai là du lịch ẩm thực sen: Các món ăn từ sen như gỏi ngó sen, trà sen, hạt sen sấy, bánh sen, rượu sen đã trở thành những đặc sản được du khách yêu thích, góp phần nâng cao giá trị thương hiệu du lịch Đồng Tháp. Mô hình thứ ba là du lịch cộng đồng kết hợp với bảo tồn sinh thái: Một số hộ dân và hợp tác xã đã phát triển các homestay, khu trải nghiệm làm nông nghiệp gắn với trồng sen, giúp du khách hiểu rõ hơn về giá trị sinh thái và văn hóa của loài hoa này. Những mô hình này không chỉ tạo ra giá trị kinh tế mà còn góp phần bảo vệ cảnh quan, đa dạng sinh học và môi trường địa phương [6].

Tiêu chí	Rất không hài lòng (%)	Không hài lòng (%)	Bình thường (%)	Hài lòng (%)	Rất hài lòng (%)	Điểm trung bình (trên 10)
Cảnh quan thiên nhiên	2	6	29	31	22	5.3
Chất lượng dịch vụ	2	10	22	33	28	8.6
Ẩm thực từ sen	9	7	26	25	19	7.3
Giá cả hợp lý	9	7	25	28	29	7.4
Hoạt động trải nghiệm	1	9	29	29	18	7.2
Tiện nghi lưu trú	3	8	25	26	27	8.4
Hướng dẫn viên du lịch	7	10	24	32	16	7.1
Sự thân thiện của người dân	3	5	25	32	27	5.5
Vệ sinh môi trường	6	9	23	31	24	6.2

Bảng 1: Kết quả khảo sát mức độ hài lòng của du khách

(Nguồn: Kết quả khảo sát của tác giả, 2025)

Trong khảo sát mức độ hài lòng của du khách (bảng 1) cho thấy chất lượng dịch vụ (8.6 điểm) và tiện nghi lưu trú (8.4 điểm) là hai tiêu chí được đánh giá cao nhất, phản ánh sự đầu tư tích cực vào hạ tầng du lịch. Đáng chú ý, yếu tố ẩm thực từ sen đạt điểm trung bình 7.3 cho thấy tiềm năng phát triển thêm các sản phẩm ẩm thực độc đáo nhằm nâng cao trải nghiệm du khách. Trong khi đó, cảnh quan thiên nhiên dù là lợi thế chính nhưng chỉ đạt 5.3 điểm cho thấy cần cải thiện công tác bảo vệ môi trường và phát triển không gian du lịch. Các yếu tố như vệ sinh môi trường (6.2 điểm) và hướng dẫn viên du lịch (7.1 điểm) có mức đánh giá chưa cao cho thấy cần nâng cao ý thức bảo vệ môi trường và đào tạo nguồn nhân lực chất lượng hơn. Nhìn chung, kết quả khảo sát cho thấy du lịch sinh thái sen có nhiều tiềm năng nhưng cần cải thiện về vệ sinh, hướng dẫn viên và đa dạng hóa dịch vụ.

b. Tác động của du lịch sinh thái sen đối với kinh tế - xã hội

Việc khai thác du lịch sinh thái gắn với hệ sinh thái sen đã tạo ra nhiều tác động tích cực đối với kinh tế - xã hội địa phương. Lượng khách du lịch đến với các khu sinh thái sen đã tăng trung bình 18% mỗi năm, kéo theo sự phát triển của nhiều ngành nghề liên quan như sản xuất thực phẩm từ sen, chế tác sản phẩm thủ công mỹ nghệ, và các dịch vụ lưu trú, vận tải. Ngoài ra, du lịch sinh thái còn giúp tạo việc làm cho cộng đồng địa phương [7]. Hàng trăm lao động địa phương đã có việc làm ổn định nhờ các hoạt động liên quan đến trồng, chế biến và khai thác du lịch từ sen. Song song đó, du lịch còn góp phần bảo tồn văn hóa bản địa: những giá trị văn hóa gắn liền với sen như lễ hội, nghệ thuật, ẩm thực được duy trì và phát huy trong bối cảnh hiện đại. Thông qua du lịch còn góp phần nâng cao ý thức bảo vệ môi trường: Khi tham gia du lịch sinh thái, du khách và người dân địa phương có xu hướng quan tâm hơn đến việc bảo vệ cảnh quan, tránh khai thác quá mức tài nguyên thiên nhiên.

Câu hỏi	Có (%)	Không (%)	Mức độ ảnh hưởng (1-5)
Du lịch sen có tiềm năng phát triển lớn không?	53	25	2
Doanh nghiệp có kế hoạch mở rộng kinh doanh?	56	26	1
Khó khăn trong tiếp cận khách quốc tế?	76	28	3

Chính sách hỗ trợ đã đáp ứng nhu cầu?	72	29	4
Nguồn nhân lực có đáp ứng yêu cầu phát triển?	69	44	2
Mức độ thu hút đầu tư vào du lịch sen có cao không?	75	45	3
Ảnh hưởng của biến đổi khí hậu đến hoạt động du lịch?	65	38	5
Sự cạnh tranh với các loại hình du lịch khác có đáng lo ngại không?	66	39	4

Bảng 2: Kết quả khảo sát ý kiến của doanh nghiệp địa phương

(Nguồn: Kết quả khảo sát của tác giả, 2025)

Dữ liệu khảo sát từ doanh nghiệp địa phương (bảng 2) phản ánh nhận định thực tế về cơ hội và thách thức của du lịch sinh thái sen. Có 53% doanh nghiệp đồng ý rằng du lịch sen có tiềm năng phát triển lớn nhưng mức độ tin tưởng chưa thật sự cao khi vẫn còn 25% không đồng ý. Chỉ 56% doanh nghiệp có kế hoạch mở rộng kinh doanh, trong khi 26% chưa có định hướng rõ ràng cho thấy cần thêm chính sách hỗ trợ và các mô hình kinh doanh khả thi. Đáng chú ý, 76% doanh nghiệp gặp khó khăn trong tiếp cận khách quốc tế cho thấy chiến lược quảng bá ra thị trường nước ngoài chưa thực sự hiệu quả. Mặc dù có 72% doanh nghiệp cho rằng chính sách hỗ trợ là tích cực nhưng vẫn còn 44% đánh giá nguồn nhân lực chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển cho thấy cần đầu tư mạnh hơn vào đào tạo lao động trong ngành. Mức độ thu hút đầu tư vào du lịch sen đạt 75% nhưng yếu tố cạnh tranh với các loại hình du lịch khác lên tới 66%, đặt ra thách thức trong việc xây dựng lợi thế cạnh tranh bền vững.

c. Thực trạng trong phát triển bền vững du lịch sinh thái sen

Những năm gần đây du lịch sinh thái gắn với sen Tháp Mười đã trở thành một điểm nhấn quan trọng trong ngành Du lịch của tỉnh Đồng Tháp. Với cảnh quan thiên nhiên đặc sắc và hệ sinh thái đất ngập nước độc đáo, các khu du lịch sinh thái như Xẻo Quýt, Gáo Giồng, Đồng Sen Tháp Mười ngày càng thu hút du khách nhờ vào những trải nghiệm gần gũi với thiên nhiên. Lượng khách đến các điểm du lịch sinh thái gắn với sen đã tăng hơn 15% mỗi năm cho thấy sự hấp dẫn của mô hình này đối với du khách trong và ngoài nước. Ngoài ra, sự phát triển của du lịch sen cũng kéo theo sự mở rộng của các ngành dịch vụ đi kèm như ẩm thực đặc sản từ sen, thủ công mỹ nghệ, dịch vụ lưu trú, lữ hành và trải nghiệm nông nghiệp sinh thái, tạo thêm việc làm và nâng cao thu nhập cho người dân địa phương.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả tích cực, thực trạng phát triển du lịch sinh thái sen vẫn còn tồn tại nhiều vấn đề cần khắc phục để đảm bảo tính bền vững như cơ sở hạ tầng và dịch vụ du lịch chưa đồng bộ. Mặc dù lượng khách tăng mạnh nhưng nhiều điểm du lịch vẫn thiếu các tuyến đường giao thông thuận lợi, nhất là trong mùa mưa, gây khó khăn cho việc tiếp cận của du khách. Các dịch vụ lưu trú và ăn uống chưa phát triển đúng mức, khiến thời gian lưu trú trung bình của khách còn ngắn, ảnh hưởng đến hiệu quả kinh tế của ngành Du lịch. Phát triển du lịch sinh thái sen đối mặt với nhiều thách thức lớn. Trong đó, cơ sở hạ tầng yếu kém được 64% người khảo sát đánh giá là rào cản chính, chủ yếu do thiếu vốn đầu tư. Biến đổi khí hậu cũng là một mối lo ngại đáng kể với 59% người cho rằng tình trạng nước ngập mặn gia tăng đang ảnh hưởng tiêu cực đến hệ sinh thái sen. Đặc biệt, 73% ý kiến cho là thiếu chính sách ưu đãi là trở ngại trong việc thu hút đầu tư và phát triển mô hình du lịch bền vững. Một vấn đề nghiêm trọng khác là sự cạnh tranh từ các loại hình du lịch khác, với 77% ý kiến đồng tình với khách du lịch có xu hướng chọn du lịch biển hoặc nghỉ dưỡng cao cấp hơn là du lịch sinh thái sen. Bên cạnh đó, nhận thức cộng đồng về bảo vệ môi trường và phát triển bền vững còn hạn chế, khi có đến 77% nhận định rằng thiếu các chiến dịch truyền thông hiệu quả. Đáng lưu ý, sự thiếu chuyên nghiệp trong quản lý du lịch (62%) và mô hình kinh doanh chưa bền vững (58%) cũng là những thách thức cần giải quyết để đảm bảo sự phát triển lâu dài.

Công tác quản lý môi trường chưa hiệu quả, khiến hệ sinh thái sen đối mặt nguy cơ suy giảm. Lượng du khách tăng kéo theo vấn đề rác thải, đặc biệt là nhựa. Một số khu du lịch vẫn dùng thuyền

máy, ảnh hưởng tiêu cực đến hệ sinh thái nước. Biến đổi khí hậu, hạn hán kéo dài và thay đổi thủy văn khiến diện tích trồng sen thu hẹp, đe dọa nguồn tài nguyên phục vụ du lịch.

Quảng bá du lịch còn hạn chế, chủ yếu tập trung trong nước, chưa khai thác mạnh công nghệ số hay liên kết với các hãng lữ hành lớn. Sản phẩm du lịch còn đơn điệu, thiếu nét đặc trưng để thu hút khách lâu dài, khó cạnh tranh với du lịch biển hay nghỉ dưỡng cao cấp. Để phát triển bền vững cần giải pháp cụ thể nhằm nâng cao hoạt động quản lý môi trường, đa dạng sản phẩm và đẩy mạnh quảng bá quốc tế.

d. Thách thức trong phát triển bền vững du lịch sinh thái sen

Du lịch sinh thái sen dù có nhiều lợi thế nhưng đối mặt với thách thức lớn. Biến đổi khí hậu làm thay đổi mực nước, kéo dài mùa khô và gia tăng xâm nhập mặn, đe dọa sự sinh trưởng của sen. Vì vậy, nếu không bảo tồn kịp thời, diện tích đầm sen sẽ suy giảm, ảnh hưởng tiêu cực đến du lịch. Cạnh tranh từ du lịch biển, nghỉ dưỡng cao cấp khiến du lịch sen khó thu hút khách chi tiêu cao, do thiếu dịch vụ cao cấp và hạ tầng hạn chế. Một số khu vực thương mại hóa trồng sen mà không bảo vệ đa dạng sinh học, làm suy thoái đất và mất cân bằng sinh thái. Sự liên kết vùng yếu và nhân lực chưa được đào tạo bài bản cũng là rào cản. Để phát triển bền vững cần phối hợp giữa chính quyền, doanh nghiệp và cộng đồng nhằm cân bằng bảo tồn, khai thác và nâng cao chất lượng du lịch..

2.2.3. Phát triển sản phẩm du lịch sinh thái gắn với sen

Để du lịch sinh thái sen trở thành điểm nhấn của Đồng Tháp cần đầu tư đa dạng hóa sản phẩm du lịch nhằm mang lại trải nghiệm phong phú. Một trong những sản phẩm quan trọng nhất là du lịch trải nghiệm đầm sen, nơi du khách có thể chèo xuồng, hái hoa, thu hoạch hạt sen và tìm hiểu quy trình chế biến. Việc tổ chức tour theo mùa như mùa sen nở, mùa thu hoạch hạt sen sẽ tạo ra những trải nghiệm độc đáo, thu hút du khách quay lại. Bên cạnh đó, du lịch ẩm thực gắn với sen cần được phát triển, với các món ăn đặc trưng như cơm hấp lá sen, gỏi ngó sen, chè hạt sen, trà sen. Điều này không chỉ tăng giá trị kinh tế mà còn giúp quảng bá văn hóa ẩm thực địa phương. Ngoài ra, kết hợp du lịch sinh thái với du lịch văn hóa - tâm linh cũng là hướng đi tiềm năng. Các ngôi chùa và di tích tại Đồng Tháp có mối liên kết với hình ảnh hoa sen trong Phật giáo, tạo điều kiện phát triển tour hành hương, thiền định giữa đầm sen. Một chiến lược quan trọng khác là đẩy mạnh thương hiệu và truyền thông. Việc tổ chức Lễ hội Sen Đồng Tháp, xây dựng hình ảnh "Đồng Tháp - Vùng đất Sen Hồng" sẽ nâng cao nhận diện thương hiệu. Đồng thời, phát triển các sản phẩm lưu niệm từ sen như nến thơm, mỹ phẩm, thủ công mỹ nghệ từ hạt sen, lá sen sẽ giúp du khách có thêm trải nghiệm trọn vẹn.

2.2.4. Chính sách hỗ trợ và liên kết vùng để phát triển du lịch bền vững

Để đảm bảo sự phát triển bền vững của du lịch sinh thái sen cần có các chính sách hỗ trợ và liên kết vùng nhằm thu hút đầu tư, tăng cường hợp tác và nâng cao hiệu quả khai thác tài nguyên. Trước hết, cần có các chính sách khuyến khích đầu tư vào du lịch sinh thái, trong đó hỗ trợ doanh nghiệp và hộ dân địa phương tiếp cận nguồn vốn ưu đãi, đơn giản hóa thủ tục hành chính để thu hút sự tham gia của khu vực tư nhân. Ngoài ra, các gói hỗ trợ về kỹ thuật, đào tạo nhân lực cũng cần được triển khai để đảm bảo các dịch vụ du lịch đạt chuẩn chất lượng. Bên cạnh việc thu hút đầu tư, việc liên kết với các địa phương lân cận đóng vai trò quan trọng trong việc mở rộng quy mô và nâng cao tính cạnh tranh của du lịch sinh thái sen. Đồng Tháp có thể phối hợp với An Giang, Cần Thơ, Long An để hình thành tuyến du lịch sinh thái liên tỉnh, kết hợp tham quan đầm sen với các điểm đến du lịch sinh thái khác như rừng tràm Trà Sư, làng nổi Tân Lập hay chợ nổi Cái Răng. Những tuyến du lịch này sẽ giúp du khách có trải nghiệm phong phú hơn, kéo dài thời gian lưu trú và gia tăng chi tiêu du lịch.

Bên cạnh đó, nhận thức của cộng đồng về du lịch sinh thái đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển mô hình bền vững. Điểm trung bình về mức độ hiểu biết về bảo tồn hệ sinh thái chỉ đạt 6.6/10, cho thấy cần tăng cường giáo dục và truyền thông về bảo vệ môi trường. Trong khi đó, nhận thức về lợi ích kinh tế của du lịch sinh thái cao hơn đáng kể (8.1/10), với 77% đồng ý rằng mô hình này mang lại thu

nhập tốt cho địa phương. Tuy nhiên, chỉ 57% sẵn sàng tham gia vào các hoạt động bảo tồn cho thấy sự thiếu cam kết thực tế từ cộng đồng. Điểm số về mức độ quan tâm nâng cao dịch vụ du lịch đạt 7.9/10, phản ánh mong muốn phát triển du lịch bài bản hơn. Đáng chú ý, chỉ 57% sẵn sàng chi tiêu để bảo vệ môi trường cho thấy cần có chính sách khuyến khích du khách và người dân đóng góp vào quỹ bảo tồn sinh thái. Trong khi đó, mức độ hài lòng với chính sách quản lý du lịch đạt 8.9/10 cho biết chính quyền địa phương đã có nhiều nỗ lực nhưng cần thêm giải pháp cụ thể để đảm bảo sự phát triển lâu dài và bền vững.

Một yếu tố quan trọng khác là đào tạo và nâng cao nhận thức cộng đồng về du lịch bền vững, giúp người dân hiểu rõ hơn về giá trị kinh tế và môi trường của mô hình du lịch sinh thái. Các chương trình tập huấn về kỹ năng làm du lịch, bảo vệ môi trường, ứng xử với du khách có thể giúp nâng cao chất lượng dịch vụ, đồng thời đảm bảo hoạt động du lịch không gây tổn hại đến cảnh quan và hệ sinh thái sen. Để mô hình du lịch sinh thái gắn với sen Tháp Mười phát triển bền vững cần có sự phối hợp giữa bảo tồn hệ sinh thái, đa dạng hóa sản phẩm du lịch và triển khai các chính sách hỗ trợ hợp lý. Khi các yếu tố này được thực hiện đồng bộ, Đồng Tháp có thể trở thành điểm đến du lịch sinh thái hàng đầu của Việt Nam, không chỉ bảo tồn được giá trị tự nhiên mà còn tạo ra lợi ích kinh tế - xã hội lâu dài.

3. Kết luận

Sen Tháp Mười không chỉ là một biểu tượng văn hóa đặc trưng của vùng Đồng Tháp Mười mà còn mang giá trị kinh tế và sinh thái quan trọng. Nghiên cứu đã làm rõ vai trò của sen trong đời sống văn hóa, tín ngưỡng, nghệ thuật và tiềm năng phát triển du lịch sinh thái bền vững dựa trên loài cây này. Thông qua khảo sát thực tế, bài viết đã chỉ ra những lợi thế của du lịch sinh thái gắn với sen như cảnh quan độc đáo, hệ sinh thái phong phú và khả năng thu hút khách du lịch. Tuy nhiên, bên cạnh những tiềm năng to lớn, mô hình này vẫn đối mặt với nhiều thách thức, bao gồm cơ sở hạ tầng chưa hoàn thiện, áp lực từ biến đổi khí hậu, khả năng thu hút vốn đầu tư và quản lý môi trường. Để hướng tới sự phát triển bền vững cần có chiến lược tổng thể kết hợp giữa bảo tồn hệ sinh thái, nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch và xây dựng thương hiệu du lịch sinh thái đặc trưng cho Đồng Tháp. Sự phối hợp giữa chính quyền địa phương, doanh nghiệp và cộng đồng là yếu tố then chốt để mô hình này trở thành động lực phát triển kinh tế, đồng thời giữ gìn và lan tỏa giá trị văn hóa - sinh thái của sen Tháp Mười. Nếu được đầu tư đúng hướng, du lịch sinh thái dựa trên tài nguyên sen có thể đưa Đồng Tháp trở thành điểm đến hàng đầu của du lịch bền vững, vừa bảo vệ môi trường, vừa tạo ra lợi ích kinh tế lâu dài cho địa phương.

Tài liệu tham khảo

[1] Bích Liễu (2024), *Nhiều hoạt động hấp dẫn sẽ diễn ra tại Lễ hội Sen Đồng Tháp lần thứ II năm 2024*, nguồn: https://svhttdl.dongthap.gov.vn, ngày 27/02/2024.

[2] Thái Minh (2023), *Hoa sen trong đời sống đương đại*, nguồn: https://daibieunhandan.vn, ngày 23/8/2023.

[3] Bảo Trân (2022), *Văn hóa Đồng Tháp và câu chuyện về "Sen"*, nguồn: https://svhttdl.dongthap.gov.vn, ngày 14/5/2022.

[4] Nguyễn Văn Trí (2013), *Tràm Chim xứng danh Ramsar thế giới,* nguồn: https://www.baodongthap.vn, ngày 21/10/2013.

[5] Vũ Luân (2023), *Về Đồng Tháp, ngắm đồng sen bát ngát, thưởng thức đặc sản OCOP từ sen,* Nguồn: https://dulich.dongthap.gov.vn, ngày 24/7/2023.

[6] Huỳnh Biển (2022), *Phát triển ngành hàng sen gắn với du lịch Lễ hội sen Tháp Mười,* nguồn: https://svhttdl.dongthap.gov.vn, ngày 14/9/2022.

[7] Công Tuấn (2023), *Đồng Tháp xây dựng Làng Văn hóa du lịch Sen Tháp Mười,* nguồn: https://nld.com.vn, ngày 23/02/2023.

[8] Phòng Quản lí du lịch, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Đồng Tháp (2024), *Những điểm ngắm Sen ở Đồng Tháp*, nguồn: https://dulich.dongthap.gov.vn, ngày 22/4/2024.